

Stijging aantal wanbetalers zorgverzekering

Na jaren van daling en stabilisatie van het aantal wanbetalers voor de zorgverzekering is sinds kort een stijging zichtbaar. Wat kunnen gemeenten hieraan doen?

1. Inleiding

Iemand die zes maanden de premie voor de basisverzekering niet betaalt komt in de wanbetalersregeling terecht. Dit is een bestuursrechtelijk premieregime dat wordt uitgevoerd door het CAK. Waar mogelijk wordt de bestuursrechtelijke premie ingehouden op de bron van het inkomen, zoals (bijstands)uitkering, loon of pensioen ('bronheffing'). Personen in de wanbetalersregeling hebben alleen de dekking van de basisverzekering en betalen hiervoor de gemiddelde premie voor een basisverzekering, verhoogd met een boete. Naar aanleiding van een [aangenomen amendement](#) is deze boete per 1 juli 2024 verlaagd van 120% naar 110% van de gemiddelde nominale premie. De lagere boete betekent een verlaging van de wanbetalerspremie van €175,20 naar €160,60 per maand.

Wanbetalers hebben geen aanvullende zorgverzekering meer, omdat deze is geroyeerd nadat meerdere malen de premie niet is betaald. Hierdoor hebben zij geen toegang tot veelgebruikte kostensoorten zoals fysiotherapie, mondzorg en brillen. De zorgmijding die dit vaak tot gevolg heeft kan naast een verminderde gezondheid ook leiden tot problemen met de (arbeids)participatie. Ook verhoogt wanbetaling van de zorgverzekeringspremie het risico op (problematische) schulden.

In dit nieuwsitem gaan wij in op de huidige stand van zaken en geven aan wat gemeenten aan deze problematiek kunnen doen, onder meer met behulp van de Gemeentepolis.

2. Wanbetaling in cijfers

Zie onderstaande figuren voor een beeld bij het verloop van het aantal personen in de wanbetalersregeling:

Wanbetalers ultimo	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024 (1 juni)
Aantal	312.037	277.023	249.044	223.714	202.702	189.652	170.221	170.541	178.916	179.413

Figuur 1. Aantal wanbetalers per ultimo jaar. Bronnen: [VWS verzekerdenmonitor 2023](#) en CAK.

3. Wanbetaling zorgverzekering: de kanarie in de kolenmijn

Omdat wanbetaling niet leidt tot onverzekerde voor de basisverzekering is het een van de eerste rekeningen die mensen niet betalen. Dat is waarom Nibud-directeur Arjan Vliegenthart het niet betalen van de zorgverzekering [onlangs aanduidde](#) als de kanarie in de kolenmijn: het is vaak een indicator voor beginnende betalingsproblematiek. Hij [geeft aan](#) dat de recente stijging mogelijk te maken heeft met het feit dat het leven duurder is geworden en het aflopen van bepaalde steunpakketten, zoals de energietoeslag.

Ook het CAK pleit in de [Stand van de uitvoering CAK 2024](#) opnieuw voor het afschaffen van de regeling: de opslag werkt verdere schulden in de hand en de prikkelende werking van de boete is nooit aangetoond. AEF en Zorgvuldig Advies concluderen in het onderzoek ['Werking en effecten van de hogere bestuursrechtelijke premie op verzekerden met een betalingsachterstand'](#) dat het

effect van de wanbetalersregeling waarschijnlijk niet groot is. Ook de Raad voor de Rechtspraak concludeert in het [Jaarverslag 2021](#) dat door de wanbetalingsregeling de problemen alleen maar oplopen en dat de menselijke maat mist.

Gezien de bovenstaande cijfers en de achterliggende problematiek waar mensen mee geconfronteerd worden gaan momenteel stemmen op om de premieopslag van 10% af te schaffen. De vraag is of hier momenteel voldoende politiek draagvlak voor aanwezig is. Voornoemd amendement werd namelijk niet gesteund door de PVV, wat een indicatie kan zijn dat een eventuele verdere verlaging onvoldoende steun zal krijgen.

Voorlopig blijft de regeling daarmee van toepassing. Om (veel) erger te voorkomen kan het waardevol zijn om zowel preventief als oplossend aan de slag te gaan (of blijven) met wanbetaling van de zorgverzekering.

4. Wat kunnen gemeenten en zorgverzekeraars doen?

4.1 Situatie in de eigen gemeente

Allereerst is het van belang de situatie in de eigen gemeente helder te krijgen. Naast inzicht in de aantallen geeft dit ook inzicht in twee groepen inwoners:

1. Minder dan zes maanden premieachterstand: deze groep zit (nog) niet in de wanbetalersregeling en kan dus **preventief** geholpen worden.
 - o In het kader van de vroegsignalering is voorzien in lijstwerk voor gemeenten [vanuit o.a. BKR](#) met daarop inwoners met een betalingsachterstand van minder dan zes maanden.
2. Zes of meer maanden premieachterstand: deze groep zit al wel in de wanbetalersregeling en kan dus **curatief** geholpen worden.
 - o Voor deze groep kunnen gemeenten [vanuit het CAK](#) lijstwerk ontvangen met daarop inwoners met een betalingsachterstand van zes maanden of meer.
 - o Ook brengt [het CBS](#) hierover jaarlijks algemene cijfers uit per gemeente.

4.2 Voorkomen wanbetaling

Het preventieve lijstwerk kan gebruikt worden om inwoners te benaderen om te voorkomen dat zij in de wanbetalersregeling terechtkomen. Ook kiezen veel gemeenten ervoor om bij bijstandsgerechtigden de premie voor de Gemeentepolis in te houden op de uitkering. Deze groep voldoet hiermee de zorgverzekeringspremie en is daarom verzekerd van een zorgverzekering met een goede dekking. Hiervan gaat een preventieve werking uit op de kans dat iemand wanbetaler wordt.

4.3 Oplossen wanbetaling: algemeen

Het curatieve lijstwerk helpt om inwoners in beeld te krijgen die al in de wanbetalersregeling zitten. Afmelding voor de regeling volgt in de volgende situaties ([art. 18d lid 2 Zorgverzekeringswet](#)):

1. Aflossing gehele schuld bij zorgverzekeraar
2. Wettelijke schuldsanering (WSNP) uitgesproken
3. Schuldstabilisatieovereenkomst gesloten met tussenkomst schuldhulpverlener
4. Betalingsregeling getroffen met de zorgverzekeraar
5. Deelname aan een specifieke doelgroepregeling:
 - a. Regeling uitstroom bijstandsgerechtigden ([art. 6.5.6 Regeling zorgverzekering](#))
 - b. Regeling uitstroom onderbewindgestelden ([art. 6.5.7 Regeling zorgverzekering](#))

Over het algemeen is het treffen van een betalingsregeling met alleen de zorgverzekeraar (optie 4) een relatief laagdrempelige en daarmee snelle mogelijkheid om de wanbetalersregeling te beëindigen. Aan de speciale uitstroomregeling voor bijstandsgerechtigden zijn verschillende specifieke voordelen verbonden. Hierop gaan wij in de volgende paragraaf nader in.

4.4 Oplossen wanbetaling bijstandsgerechtigden: RUB

Ruim 15% van alle wanbetalers heeft een bijstandsuitkering. Daarom is de Regeling Uitstroom Bijstandsgerechtigden (RUB, optie 5a) in het leven geroepen. Bij deze samenwerking tussen gemeenten en zorgverzekeraars stromen bijstandsgerechtigden vanuit de wanbetalersregeling in de Gemeentepolis. Zij hebben dan weer een goede dekking, inclusief een oplossing voor het eigen risico. Hun premie en een afgesproken aflossingsbedrag worden ingehouden op de bijstandsuitkering en na maximaal 3 jaar zijn zij schuldenvrij voor de zorgverzekering.

De afgelopen drie jaar hebben wij een subsidie vanuit het ministerie van VWS ontvangen om de RUB meer onder de aandacht van gemeenten te brengen en hen als procesbegeleider te ondersteunen bij RUB-trajecten. Wij hebben hierdoor met verschillende gemeenten mooie

resultaten kunnen bereiken met gemeenten die van de RUB gebruik hebben gemaakt. De subsidie is inmiddels geëindigd, maar wij ondersteunen gemeenten nog steeds graag bij uitstroom van inwoners naar de Gemeentepolis.

Op onze [kennisbank Preventiecoalitie Schuldenaanpak en Gezondheid](#) vind je meer informatie over de Preventiecoalitie en standaard documenten voor de RUB. Verder hebben wij hierover in 2023 een kennissessie verzorgd. De link naar de opname van deze sessie vind je [hier](#) (zie opname 20/4/2023).

5. Conclusie

Het bovenstaande geeft het belang aan van een goede zorgverzekering en de betaling daarvan. Gemeenten hebben verschillende mogelijkheden om inwoners hierbij te helpen. De Gemeentepolis kan een waardevol hulpmiddel zijn, zowel bij het voorkomen als het oplossen van wanbetalingsproblematiek. Voor ondersteuning vanuit BS&F kun je terecht bij je regiomanager.

PS Volg je ons al op [LinkedIn](#)? Ook daar plaatsen we regelmatig relevante informatie.